

سوالات تشریحی

۱- چرا گفته می شود که یکی از مباحث اولیه فلسفه، تعیین نسبت دو مفهوم هستی و چیستی (وجود و ماهیت) است؟
زیرا این دو مفهوم از پرکاربردترین مفاهیم میان انسان ها هستند و معمولا در کنار هم به کار می روند.

۲- چرا یک کودک به هنگام مواجه با یک حیوان می پرسد « این حیوان چیست؟ »

زیرا وی می داند که آن شی موجود است اما از ماهیت و چیستی آن شی آگاه نیست. لذا می خواهد آن حیوان یا حیوانات دیگر را که همه موجودند، بشناسد و از چیستی شان آگاه شود؛ هر چند که این آگاهی کامل نباشد.

۳- انسان در هر چیزی که مشاهده می کند، دو حیثیت می یابد، آن دو حیثیت کدامند؟

حیثیت اول: حیثیت موجود بودن
حیثیت دوم: حیثیت چیستی داشتن

۴- مقصود ابن سینا از این سخن که «هستی» و «چیستی» دو جنبه یک چیزند، را با ذکر مثال توضیح دهید.

مقصود این است که آنها دو جزء از یک چیز که با هم ترکیب یا جمع شده اند؛ نیستند آن گونه که اکسیژن و هیدروژن دو جزء تشکیل دهنده آب هستند؛ حتی مثل کاغذ و رنگ کاغذ نیستند که اگر کسی پیوسته چه رنگی است، می گوئیم سفید است.

۵- در عبارت «انسان موجود است» تفاوت «انسان» و «وجود» از چه جهتی است؟

تفاوت «انسان» و «وجود» فقط در ذهن و از جهت مفهوم است، و الا در خارج، دو امر جداگانه به نام «وجود» و «انسان» نداریم؛ بلکه در خارج از ذهن، واقعیتی است که هر دو مفهوم را به آن نسبت می دهیم به عبارتی «انسان» و «وجود» دو مفهوم مختلف و متفاوت اند نه دو موجود جداگانه.

۶- با توجه به عقیده ابن سینا، توضیح دهید که آیا فهم ما از قضیه «انسان حیوان ناطق است» با فهم ما از قضیه

«انسان موجود است» یکسان است؟ چرا؟

به عقیده ابن سینا در دو گزاره «انسان حیوان ناطق است» و «انسان موجود است» حمل «وجود» بر «انسان» با حمل «حیوان ناطق» بر «انسان» کاملا متفاوت است. زیرا در عبارت «انسان حیوان ناطق است»، «حیوان ناطق» که محمول قضیه است در تعریف انسان آمده است؛ پس «انسان» همان «حیوان ناطق» است و لذا دو مفهوم «حیوان ناطق» و «انسان» از یکدیگر جدایی ناپذیرند. یعنی می توان گفت که هر انسانی حیوان ناطق است و هر حیوان ناطقی انسان است. پس حمل «حیوان ناطق» بر «انسان» یک «حمل ضروری» است و به دلیل نیاز ندارد؛ زیرا نمی توان پرسید چه عاملی باعث شد که شما «حیوان ناطق» را بر «انسان» حمل کنید. اما در عبارت «انسان موجود است» مفهوم «وجود» از مفهوم «انسان» جداست و جزء تعریف آن قرار نمی گیرد. پس میان «انسان» به عنوان یک «چیستی» و «وجود» رابطه ضروری برقرار نیست؛ به همین سبب، انسان، می تواند موجود باشد و می تواند موجود نباشد. بنابراین، حمل وجود بر هر چیستی از جمله «انسان» نیازمند دلیل است این دلیل ممکن است حسی و تجربی باشد یا عقلی محض.

۷- با توجه به عقیده ابن سینا، توضیح دهید در دو گزاره «انسان حیوان ناطق است» و «انسان موجود است»

حمل «وجود» بر «انسان» ضروری و بی نیاز از دلیل است یا حمل «حیوان ناطق» بر «انسان»؟

حمل «حیوان ناطق» بر «انسان» یک «حمل ضروری» است و به دلیل نیاز ندارد؛ زیرا نمی توان پرسید چه عاملی باعث شد که شما «حیوان ناطق» را بر «انسان» حمل کنید. اما در عبارت «انسان موجود است» مفهوم «وجود» از مفهوم «انسان» جداست و جزء تعریف آن قرار نمی گیرد. پس، میان «انسان» به عنوان یک «چیستی» و «وجود» رابطه ضروری برقرار نیست؛ به همین سبب، انسان، می تواند موجود باشد و می تواند موجود نباشد. لذا حمل «وجود» بر «چیستی» از جمله «انسان» نیازمند دلیل است حال این دلیل ممکن است حسی و تجربی باشد یا عقلی محض.

۸- با توجه به عقیده ابن سینا، توضیح دهید چرا حمل «حیوان ناطق» بر «انسان» یک «حمل ضروری» است و به

دلیل نیاز ندارد؟ زیرا نمی توان پرسید چه عاملی باعث شد که شما «حیوان ناطق» را بر «انسان» حمل کنید.

۹- حمل «حیوان ناطق» بر «انسان» چگونه حملی است؟ و چرا به دلیل نیازمند نیست؟

حمل «حیوان ناطق» بر «انسان» یک «حمل ضروری» است و به دلیل نیاز ندارد؛ زیرا نمی توان پرسید چه عاملی باعث شد که شما «حیوان ناطق» را بر «انسان» حمل کنید.

۱۰- با توجه به عقیده ابن سینا، توضیح دهید، چرا در عبارت «انسان موجود است» مفهوم «وجود» از مفهوم

«انسان» جداست و جزء تعریف آن قرار نمی گیرد؟

زیرا میان «انسان» به عنوان یک «چیستی» و «وجود» رابطه ضروری برقرار نیست؛ به همین سبب، انسان، می تواند موجود باشد و می تواند موجود نباشد. بنابراین، حمل «وجود» بر «چیستی» از جمله «انسان» نیازمند دلیل است حال این دلیل ممکن است حسی و تجربی باشد یا عقلی محض

۳۲- هر یک از موارد سمت راست با کدام یک از گزینه ها در سمت چپ مرتبط است؟

۱- ذهنی و از جهت مفهوم

الف) وجه مشترک همه موجودات

۲- توماس اکوئیناس،

ب) وجه اختصاصی همه موجودات

۳- وجود

ج) پایه گذار فلسفه توماسی - تومیسم

۴- ماهیت

د) تفاوت وجود و ماهیت

۵- وجوب و امکان

و) برهان خدانشناسی ابن سینا

الف: ۳   ب: ۴   ج: ۲   د: ۱   و: ۵

سوالات پاسخ کوتاه

۱- موضوع دانش فلسفه چیست؟ وجود

۲- چرا اصل دانش فلسفه را «وجودشناسی» می گویند؟ زیرا فلسفه، مسائل پیرامون «وجود» را بررسی می کند.

۳- یکی از مباحث اولیه فلسفه چه بود؟ تعیین نسبت دو مفهوم هستی و چیستی (وجود و ماهیت)

۴- وجه مشترک و وجه اختصاصی همه موجودات را بنویسید. وجود، وجه مشترک و ماهیت، وجه اختصاصی آنها است.

۵- کدام فیلسوف مسلمان، به نسبت میان «وجود» و «ماهیت» توجه ویژه ای کرد و در تمایز میان این دو مفهوم،

نکاتی را مطرح نمود و کدام فیلسوف راه وی را ادامه داد؟ فارابی، ابن سینا

۶- ارسطو در کدام کتاب خویش، وجود را از ماهیت جدا می سازد؟ «مابعدالطبیعه»

۷- نام دو فیلسوفی که نظرات آنان به توماس اکوئیناس نزدیک است را نام ببرید. آلبرت کبیر و راجر بیکن

۸- با توجه به عقیده ابن سینا، حمل «وجود» بر هر «چیستی» از جمله «انسان» ممکن است نیازمند چه نوع دلایلی

باشد؟ حسی، تجربی و عقلی محض

۹- یکی از برهان های ابن سینا در اثبات وجود خدا به چه برهانی معروف است؟ برهان وجوب و امکان

۱۰- کدام یک از فیلسوفان بزرگ اروپا، برهان وجوب و امکان ابن سینا را در اروپا گسترش داد و موجب

مناقشات فراوانی در آنجا شد؟ «توماس اکوئیناس»

۱۱- کدام فیلسوف بزرگ اروپا، پایه گذار فلسفه توماسی- تومیسم در اروپا شد؟ «توماس اکوئیناس»

۱۲- فلسفه ای که «توماس آکوئیناس» پایه گذار آن در اروپا شد به چه فلسفه ای معروف شد؟ توماسی- تومیسم

۱۳- فلسفه ای که آلبرت کبیر و راجر بیکن در قرن های ۱۳ تا ۱۵ میلادی در اروپا ترویج کردند بیشتر متکی

به دیدگاه های کدام فلاسفه مسلمان بود؟ ابن سینا و تا حدودی ابن رشد

۱۴- فلاسفه غرب از چه طریقی توانستند مجدداً با فلسفه ارسطویی آشنا شوند؟ از طریق ابن سینا و ابن رشد

۱۵- در قرن ۱۶ میلادی، کدام مکتب غربی در اروپا رشد کرد و باعث ظهور چه نوع فلسفه هایی گردید؟

تجربه گرایی، فلسفه های حس گرا و تجربه گرا

جاهای خالی را با استفاده از کلمات مناسب کامل کنید.

- ۱- موضوع دانش فلسفه ..... است . « وجود »
- ۲- فلسفه، مسائل پیرامون .... را بررسی می کند؛ بنابراین، اصل دانش فلسفه را .... می گویند . وجود - وجودشناسی
- ۳- یکی از مباحث اولیه فلسفه، تعیین نسبت دو مفهوم ..... و ..... است. هستی - چیستی (وجود و ماهیت)
- ۴- دو مفهوم ..... و ..... از پرکاربردترین مفاهیم میان انسان ها هستند و معمولاً در کنار هم به کار می روند.
هستی - چیستی (وجود و ماهیت)
- ۵- انسان در هرچیزی که مشاهده می کند، دو حیثیت می یابد ، حیثیت اول، حیثیت ..... بودن و حیثیت دوم، حیثیت .... داشتن . موجود - چیستی
- ۶- .... ، وجه مشترک موجودات است و .... ، وجه اختصاصی آنها . وجود - ماهیت
- ۷- در عبارت « انسان موجود است » تفاوت « انسان » و « وجود » فقط در ..... و از جهت .... است. ذهن - مفهوم
- ۸- در عبارت « انسان موجود است » ، « انسان » و « وجود » دو ..... مختلف و متفاوت اند نه دو ..... جداگانه.
مفهوم - موجود
- ۹- در عبارت « انسان حیوان ناطق است » ، حمل « حیوان ناطق » بر « انسان » یک حمل ..... است و به .... نیاز ندارد .
ضروری - دلیل
- ۱۰- در عبارت « انسان موجود است » مفهوم « وجود » از مفهوم « انسان » .... است و ... تعریف آن قرار نمی گیرد.
جدا - جزء
- ۱۱- در عبارت « انسان موجود است » میان انسان به عنوان یک .... و وجود رابطه ضروری برقرار .... ؛ چیستی - نیست
- ۱۲- حمل « وجود » بر هر « چیستی » از جمله « انسان » نیازمند دلیل است حال این دلیل ممکن است ... و تجربی باشد یا ..... محض. حسی - عقلی
- ۱۳- ارسطو در کتاب « مابعدالطبیعه » .... را از ..... جدا می سازد. وجود - ماهیت
- ۱۴- فرق بین ..... و ..... بی تردید یکی از اساسی ترین آرا و عقاید فلسفی در تفکر اسلامی است. ماهیت - وجود
- ۱۵- فرق بین ماهیت و وجود، پایه یکی از برهان های ابن سینا در اثبات وجود خدا به نام برهان ..... و ..... قرار گرفت.
وجوب، امکان
- ۱۶- فلاسفه ای مانند .... و .... نیز نظری نزدیک به توماس اکوئیناس داشتند. آلبرت کیبر - راجر بیکن
- ۱۷- فلسفه ای که آلبرت کیبر و راجر بیکن در اروپا ترویج کردند بیشتر متکی به دیدگاه های .... و تا حدودی .... بود.
ابن سینا - ابن رشد
- ۱۸- در قرون ۱۳ تا ۱۵ میلادی، فلاسفه غرب از طریق ابن سینا و ابن رشد مجدداً با فلسفه ... آشنا شدند ارسطویی
- ۱۹- با رشد تجربه گرایی ، در قرن ۱۶ میلادی، فلسفه ارسطویی، جای خود را به فلسفه های .... و .... داد.
حس گرا - تجربه گرا

تعیین کنید کدام عبارت صحیح و کدام غلط می باشد.

۱- موضوع دانش فلسفه « وجود » است . درست

۲- فلسفه، مسائل پیرامون « وجود » را بررسی می کند؛ لذا، اصل دانش فلسفه را « معرفت شناسی » می گویند. نادرست

۳- « معرفت شناسی » که درباره حقیقت علم صحبت می کند خود بخشی از هستی شناسی به معنای خاص آن است.

نادرست

۴- حقیقت علم، که « وجود خارجی » نامیده می شود، خود از اقسام « وجود » است و این هستی است که به وجود

ذهنی و وجود خارجی تقسیم می شود. . نادرست

۵- مباحث اصلی فلسفه علاوه بر تقسیم وجود به وجود خارجی و وجود ذهنی، مباحثی مانند رابطه هستی با چیستی

و تقسیم وجود به علت و معلول، واجب و ممکن، ثابت و متغیر را شامل می شود. درست

۶- یکی از مباحث اولیه فلسفه، تعیین نسبت دو مفهوم هستی و چیستی (وجود و ماهیت) است. درست

۷- دو مفهوم هستی و چیستی از پرکاربردترین مفاهیم میان انسان ها هستند و معمولا در کنار هم به کار می روند. درست

۸- گاهی چیزی را واقعی و موجود پنداشته ایم، اما اندکی بعد، به اشتباه خود پی برده و متوجه شده ایم که

آن چیز، خیالی است و واقعیت ندارد؛ مانند ققنوس. درست

۹- وقتی کودکی می پرسد « این حیوان چیست؟ » می داند که آن شی موجود است اما از ماهیت و چیستی آن

شی آگاه نیست. درست

۱۰- انسان در هر چیزی که مشاهده می کند، دو حیثیت می یابد: حیثیت موجود بودن و حیثیت چیستی داشتن.

درست

۱۱- ماهیت، وجه مشترک موجودات است و وجود، وجه اختصاصی آنها. نادرست

۱۲- ابن سینا، فیلسوف بزرگ مسلمان، به نسبت میان « وجود » و « ماهیت » توجه ویژه ای کرد و در تمایز میان

این دو مفهوم، نکاتی را مطرح نمود. نادرست

۱۳- ابن رشد، فیلسوف مسلمان، راه فارابی را ادامه داد. نادرست

۱۴- به عقیده ابن سینا وقتی می گوئیم « هستی » و « چیستی » دو جنبه یک چیزند، دقیقا به این معناست که آنها دو

جزء از یک چیزند که با هم ترکیب یا جمع شده اند. نادرست

۱۵- وقتی می گوئیم « انسان موجود است » تفاوت « انسان » و « وجود » فقط در ذهن و از جهت مفهوم است، والا

در خارج، دو امر جداگانه به نام « وجود » و « انسان » نداریم. درست

۱۶- در خارج از ذهن، واقعیتی است که هر دو مفهوم را به آن نسبت می دهیم. درست

۱۷- « انسان » و « وجود » دو مفهوم مختلف و متفاوت اند نه دو موجود جداگانه. درست

۱۸- به عقیده ابن سینا در دو گزاره « انسان حیوان ناطق است » و « انسان موجود است » حمل « وجود » بر « انسان

» با حمل « حیوان ناطق » بر « انسان » کاملا یکسان است. نادرست

- ۱۹- در عبارت « انسان حیوان ناطق است » ، « حیوان ناطق » که محمول قضیه است، در تعریف انسان آمده است؛ پس از جهت فلسفی « انسان » همان « حیوان ناطق » نیست. نادرست
- ۲۰-، دو مفهوم « حیوان ناطق » و « انسان » از یکدیگر جدایی پذیرند. نادرست
- ۲۱- دو عبارت « هر انسانی حیوان ناطق است » و « هر حیوان ناطقی انسان است. » هر دو صادق اند. درست
- ۲۲- حمل « حیوان ناطق » بر « انسان » یک « حمل ضروری » است و به دلیل نیاز ندارد. درست
- ۲۳- در عبارت « انسان موجود است » مفهوم « وجود » از مفهوم « انسان » جداست و جزء تعریف آن قرار نمی گیرد. نادرست
- ۲۴- میان « انسان » به عنوان یک « چیستی » و « وجود » رابطه ضروری برقرار نیست. درست
- ۲۵- حمل « وجود » بر « چیستی » از جمله « انسان » نیازمند دلیل است و این دلیل ممکن است حسی و تجربی باشد یا عقلی محض. درست
- ۲۶- توجه ویژه فارابی و بیان دقیق ابن سینا در بحث مغایرت وجود و ماهیت در ذهن نشان می دهد که فیلسوفان گذشته به این موضوع توجهی نداشته اند. نادرست
- ۲۷- افلاطون در کتاب « مابعدالطبیعه » وجود را از ماهیت جدا می سازد. نادرست
- ۲۸- « فرق بین ماهیت و وجود، بی تردید یکی از اساسی ترین آرا و عقاید فلسفی در تفکر اسلامی است. درست
- ۲۹- فرق بین ماهیت و وجود ، پایه یکی از برهان های فارابی در اثبات وجود خدا به نام برهان « وجوب و امکان » قرار گرفت. نادرست
- ۳۰- یکی از فیلسوفان بزرگ اروپا به نام « آگوستین » از طریق فلسفه ابن سینا برهان « وجوب و امکان » را در اروپا گسترش داد و موجب مناقشات فراوانی در آنجا شد . نادرست
- ۳۱- توماس اکوئیناس پایه گذار فلسفه توماسی - تومیسم در اروپا شد که هنوز هم به نام وی در جریان است. درست
- ۳۲- فلاسفه ای مانند آلبرت کیبر و راجر بیکن نظری نزدیک به آگوستین داشتند. نادرست
- ۳۳- آلبرت کیبر و راجر بیکن در قرن های ۱۳ تا ۱۵ میلادی فلسفه ای را در اروپا ترویج کردند که بیشتر متکی به دیدگاه های ابن سینا و تا حدودی « ابن رشد » بود. درست
- ۳۴- فلاسفه غرب از طریق ابن سینا و ابن رشد مجدداً با فلسفه افلاطونی آشنا شدند. نادرست
- ۳۵-؛ از قرن ۱۶ میلادی با رشد تجربه گرایی، دیدگاه های ارسطویی جای خود را به فلسفه های حس گرا و تجربه گرا دادند. درست
- ۳۶- آراء ابن سینا مورد توجه فلاسفه مسلمان قرار گرفت و زمینه گفت و گوهای مهم فلسفی فراوانی را فراهم آورد که تا عصر ملاصدرا دنبال شد و تا امروز هم ادامه یافته است. درست

سوالات تستی

۱- اسناد هستی به یک چیز ، به وسیله کدام مورد انجام می گیرد ؟ (سراسری ۹۷)
(۱) جملات اسنادی (۲) پرسش از هستی (۳) قضایای دو جزئی (۴) استدلال و برهان

۲- وجه مشترک همه اشیاء و موجودات .... است و وجه اختصاصی آنها..... است و دانشی که درباره حقیقت علم بحث می کند ، ..... نام دارد که بخشی از ..... به معنای عام آن است .

(۱) ماهیت - وجود - معرفت شناسی - هستی شناسی (۲) وجود - ماهیت - معرفت شناسی - هستی شناسی

(۳) ماهیت - وجود - وجود شناسی - معرفت شناسی (۴) وجود - ماهیت - وجود شناسی - معرفت شناسی

۳- ماهیت و وجود اشیاء در .... و از جهت .... از هم جداست و لذا در .... دو امر جداگانه به نام وجود و ماهیت نداریم .

(۱) واقعیت - مفهوم - خارج (۲) ذهن - مفهوم - خارج (۳) ذهن - مصداق - ذهن (۴) واقعیت - مصداق - ذهن

۴- « عینیت مفهوم وجود و ماهیت در ذهن » ، « اختلاف مفهوم وجود با ماهیت در ذهن » و « عینیت مفهوم وجود و ماهیت در خارج » به ترتیب ، موصوف به چه وصفی می باشند؟

(۱) مقبول - مردود - مقبول (۲) مردود - مقبول - مقبول (۳) مقبول - مقبول - مردود (۴) مردود - مقبول - مردود

۵- با توجه به اینکه فهم ما از قضیه « انسان حیوان ناطق است » با فهم ما از قضیه « انسان موجود است » یکسان نیست کدام نتیجه گیری فلسفی صحیح است .

(۱) اختلاف وجود و ماهیت در خارج (۲) تلازم وجود و ماهیت در ذهن (۳) عینیت وجود و ماهیت در ذهن (۴) اختلاف وجود و ماهیت در ذهن

۶- در قضیه « انسان موجود است » تصور ما از موضوع ، عین تصور ما از محمول آن نیست ، این مطلب مؤید کدام مساله فلسفی است ؟

(۱) اختلاف وجود و ماهیت در خارج (۲) تلازم وجود و ماهیت در ذهن (۳) عینیت وجود و ماهیت در ذهن (۴) اختلاف وجود و ماهیت در ذهن

۷- کدام گزینه در مورد عبارت « انسان موجود است » صحیح نیست ؟

(۱) انسان و وجود دو مفهوم متفاوت اند نه دو موجود جداگانه

(۲) انسان و وجود هم دو مفهوم مختلف اند هم دو موجود جداگانه

(۳) تفاوت انسان و وجود فقط در ذهن و از جهت مفهوم است، و در خارج، دو امر جداگانه به نام وجود و انسان نداریم .

(۴) در خارج از ذهن، واقعیتی است که هر دو مفهوم را به آن نسبت می دهیم

۸- کدام گزینه در مورد عبارت « انسان حیوان ناطق است » صحیح نیست ؟

۱) دو مفهوم انسان و حیوان ناطق از یکدیگر جدایی ناپذیرند و حمل حیوان ناطق بر انسان یک حمل ضروری است و به دلیل نیاز ندارد.

۲) میان انسان به عنوان یک چستی و حیوان ناطق رابطه ضروری برقرار است اما مفهوم حیوان ناطق از مفهوم انسان جداست و جزء تعریف آن قرار نمی گیرد .

۳) رابطه بین دو مفهوم انسان و حیوان از نسبت های چهارگانه رابطه تساوی است یعنی هر انسانی حیوان ناطق است و هر حیوان ناطقی انسان است.

۴) همان طور که از واژه مثلث برای « شکل سه ضلعی » استفاده می شود و تفاوت آنها صرفاً در گستردگی شان است؛ یعنی حیوان ناطق مفهوم گسترده انسان است.

۹- حمل « حیوان ناطق » بر « انسان » یک حمل ..... است و به دلیل نیاز ..... یعنی ..... پرسید که چه عاملی باعث شد که شما « حیوان ناطق » را بر « انسان » حمل کنید.

۱) ضروری - دارد - می توان (۲) امکانی - ندارد - نمی توان (۳) امکانی - دارد - می توان (۴) ضروری - ندارد - نمی توان

۱۰- در قضیه « انسان حیوان ناطق است » و قضیه « مثلث شکلی سه ضلعی است و قضیه « انسان موجود است » به ترتیب حمل را ..... و ..... و ..... می نامند.

۱) اولی ذاتی - شایع صناعی - اولی ذاتی

۲) شایع صناعی - اولی ذاتی - شایع صناعی

۳) شایع صناعی - شایع صناعی - اولی ذاتی

۴) اولی ذاتی - اولی ذاتی - شایع صناعی

۱۱- هرگاه مفهوم موضوع و محمول یکی باشد، حمل .... است و هرگاه مفهوم محمول غیر از موضوع باشد، حمل ... است .

۱) شایع ذاتی - اولی صناعی (۲) شایع صناعی - اولی ذاتی (۳) اولی ذاتی - شایع صناعی (۴) اولی صناعی - شایع ذاتی

۱۲- آلبرت کبیر از پیشگامان رشد..... در اروپاست و نظری نزدیک به ..... دارد و بیشتر متکی به اندیشه های ..... و تا حدودی ..... دارد .

۱) ارسطوگرایی - توماس آکوئیناس، - این سینا - این رشد

۲) افلاطون گرایی - توماس آکوئیناس، - این رشد - این سینا

۳) افلاطون گرایی - توماس آکوئیناس، - این سینا - فارابی

۴) ارسطوگرایی - توماس آکوئیناس، - این سینا - فارابی